

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **J. K.**, zast. JUDr. Alešem Janů, advokátem, se sídlem Čelkovic 445, Tábor, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 2. 2008, č. j. 2 Cad 224/2007 - 10,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 2. 2008, č. j. 2 Cad 224/2007 - 10, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením ze dne 5. 2. 2008, č. j. 2 Cad 224/2007 - 10, Krajský soud v Českých Budějovicích odmítl žalobu žalobce proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 11. 2007, č. X, a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Předmětným rozhodnutím žalovaná zamítla žádost žalobce o plný invalidní důchod pro nesplnění podmínek § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, s odůvodněním, že žalobce není plně invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti pouze o 40 %.

V odůvodnění soud uvedl, že žaloba neobsahovala náležitosti předepsané § 37 odst. 2 a 3 a § 71 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a proto soud uložil žalobci usnesením ze dne 10. 12. 2007, aby konkrétně specifikované vady odstranil. Žalobce k výzvě soudu žalobu nedoplnil, podáním došlým soudu dne 18. 12. 2007 opět pouze sdělil, že „se odvolává proti rozhodnutí z 5. 11. 2007 a že výsledky zdravotního stavu dodá do konce ledna 2008“, a doložil napadené rozhodnutí. Soud přípisem ze dne 19. 12. 2007 sdělil žalobci, že jeho sdělení není dostačující a že je třeba, aby žalobu doplnil ve smyslu usnesení ze dne 10. 12. 2007 s tím, že nebude-li žaloba řádně doplněna do 10. 1. 2008, soud ji odmítne. Žalobce poté zaslal soudu rozhodnutí žalované, ve stanovené lhůtě ani později

však vady podání neodstranil. Soud konstatoval, že podaná žaloba byla v podstatě blanketárního charakteru, především neobsahovala žalobní body. Za situace, kdy je řízení ovládáno dispoziční zásadou, která se projevuje v tom, že je na žalobci, aby vyjádřil, v čem spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí, nelze podle názoru soudu v řízení pokračovat a napadeným rozhodnutím se zabývat. O takovém důsledku nevyhovění výzvě k opravě podání byl žalobce poučen, krajský soud proto žalobu podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítl.

Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“), zastoupený advokátem, včas kasační stížnost z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Stěžovatel namítal, že soud jednal v rozporu s § 36 s. ř. s., který zavazuje soud k individuálnímu poučení, jehož rozsah musí být přizpůsoben jednotlivým účastníkům, aby v řízení neutrpěli újmu. Z podání stěžovatele ze dne 5. 11. 2007 (obsah, úprava, gramatické chyby) je patrné, že stěžovatel nemá právnícké povědomí o náležitostech správní žaloby a existují důvodné pochybnosti o schopnosti stěžovatele samostatně před krajským soudem jednat. Tato pochybnost je podpořena reakcí na usnesení ze dne 10. 12. 2007, kdy doplnění návrhu je téměř shodného obsahu jako správní žaloba. Z podání stěžovatele ze dne 18. 12. 2007 je zřejmé, že stěžovatel neporozuměl poučení o tom, aby označil napadené rozhodnutí a den jeho doručení, důvody, v nichž spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí, důkazy k prokázání svých tvrzení a jaký návrh na vydání rozsudku činí. Krajský soud měl podle stěžovatele jako předběžnou otázku posoudit procesní způsobilost stěžovatele a jeho schopnost samostatně činit úkony v řízení, případně zajistit rovnost účastníků řízení ustanovením opatrovníka nebo jinou formou zastoupení. Stěžovatel dále poukázal na to, že podle rozhodnutí žalované ze dne 14. 11. 2007, č. X má sníženou schopnost soustavné výdělečné činnosti, která je způsobena duševní poruchou, což soud při rozhodování nevážil. Stěžovatel zdůraznil, že výzva k doplnění náležitostí žaloby je formulována jako citace § 71 odst. 1 s. ř. s. a pro stěžovatele netvořila jasnou představu o tom, jaké další náležitosti má doplnit. Soud tedy nepřihlédl ke všem okolnostem případu a stěžovateli poskytl obecné poučení. Stěžovatel měl být poučen o možnosti ustanovení zástupce. Stěžovatel uzavřel, že nebyl poučen v potřebném rozsahu o svých právech a povinnostech, výzva k odstranění vad žaloby nebyla provedena podle § 36 s. ř. s. a nemůže založit účinek předpokládaný v § 37 odst. 5 s. ř. s. Žalobu tedy nelze označit za zákonně odmítnutou. Stěžovatel navrhl, aby bylo napadené usnesení zrušeno a věc vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ve svém vyjádření ztotožnila s rozhodnutím krajského soudu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

V kasační stížnosti se stěžovatel dovolává ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., podle kterého kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení.

Z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že v iniciačním podání ze dne 5. 12. 2007 stěžovatel uvedl: „*Podepsaný J. K. Se odvolává proti rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení v Táboře ze dne 5.11.2007.*“

Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením č. j. 2 Cad 224/2007 - 3, ze dne 10. 12. 2007, rozhodl takto: „*Žalobci se ukládá označit napadené rozhodnutí a den jeho doručení, uvést důvody, v nichž spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí, jaké důkazy k prokázání svých tvrzení navrhuje provést a jaký návrh na vydání rozsudku činí ve lhůtě 10 dnů od doručení tohoto usnesení.*“ V odůvodnění soud konstatoval, že podání stěžovatele neobsahuje náležitosti předepsané § 37 odst. 3 a § 71

odst. 1 s. ř. s., o tyto údaje je nutné podání doplnit a opravené podat soudu ve dvou stejnopisech ve lhůtě deseti dnů od doručení tohoto usnesení. Soud současně upozornil stěžovatele, že vady brání věcnému projednání žaloby a nebudou-li odstraněny, soud žalobu odmítne. Soud dále v odůvodnění stěžovatele vyzval k předložení rozhodnutí, které žalobou napadá.

V podání ze dne 17. 12. 2007 stěžovatel uvedl: „*Podepsaný J. K. se odvolává proti rozhodnutí z 5. 11. 2007 Výsledky zdravotního stavu budou dodány do konce ledna roku 2008.*“ Stěžovatel přiložil kopii rozhodnutí žalované ze dne 14. 11. 2007, č. X, ve které kroužkem označil 40 %, což je míra poklesu jeho schopnosti soustavné výdělečné činnosti podle žalované.

Přípisem ze dne 19. 12. 2007, č. j. 2 Cad 224/2007 - 7, Krajský soud v Českých Budějovicích stěžovatele upozornil, že jeho sdělení není postačující pro přezkoumání rozhodnutí, neboť neobsahuje náležitosti předepsané v § 37 odst. 3 a § 71 odst. 1 s. ř. s., a proto je třeba, aby stěžovatel doplnil žalobu ve smyslu usnesení ze dne 10. 12. 2007. Soud dále stěžovatele poučil, že nebude-li žaloba řádně doplněna do 10. 1. 2008, soud žalobu odmítne. Soud doplnil, že ve smyslu § 75 odst. 2 s. ř. s. přezkoumává v mezích daných žalobními body a vychází ze skutkového i právního stavu ke dni rozhodnutí, tedy ke dni 14. 11. 2007.

Stěžovatel poté znovu zaslal soudu kopii rozhodnutí žalované ze dne 14. 11. 2007, č. 860 108 1830, ve které zatlhl datum jeho vydání a kroužkem opět označil 40 %, což je míra poklesu jeho schopnosti soustavné výdělečné činnosti podle žalované.

Krajský soud následně vydal usnesení napadené kasační stížností.

Kasační stížnost je důvodná.

Podle § 37 odst. 5 s. ř. s. předseda senátu usnesením vyzve podatele k opravě nebo odstranění vad podání a stanoví k tomu lhůtu. Nebude-li podání v této lhůtě doplněno nebo opraveno a v řízení nebude možno pro tento nedostatek pokračovat, soud řízení o takovém podání usnesením odmítne, nestanoví-li zákon jiný procesní důsledek. O tom musí být podatel ve výzvě poučen.

Podle § 36 odst. 1 s. ř. s. účastníci mají v řízení rovné postavení. Soud je povinen poskytnout jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv a poskytnout jim poučení o jejich procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu.

Stěžovateli lze přisvědčit, že při aplikaci § 37 odst. 5 s. ř. s. musí soudy dodržovat nejen poučovací povinnost zakotvenou v tomto ustanovení, ale musí zároveň poskytovat vyzývanému účastníku řízení poučení podle citovaného § 36 odst. 1 s. ř. s. Z tohoto předpokladu pramení řada požadavků, jimž musí výzva k odstranění vad podání vyhovět, aby mohla při neadekvátní reakci vyzývaného vyvolat negativní následek v podobě odmítnutí podání.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu, *odstraňuje-li soud vady žaloby, potom musí žalobce vždy k odstranění těchto vad vyzvat, stanovit mu k jejich odstranění přiměřenou lhůtu a poučit jej jednak o následcích nesplnění této výzvy a jednak o tom, jak má vadu odstranit. Toto poučení přitom musí být konkrétní a diferencované v závislosti na individuální charakteristice žalobce, vůči němuž směřuje.*

(srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Afs 16/2003 - 56, ze dne 12. 10. 2004, publikované ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 534/2005).

Nejvyšší správní soud ve svých rozhodnutích opakovaně vyjádřil, že nepostačí pouhá citace zákonných ustanovení, která obsahují výčet náležitostí podání, ale výzva musí vytýkané vady popsat způsobem přiměřeným vzdělání, věku a zkušenostem vyzývaného subjektu, s přihlédnutím ke všem okolnostem případu, a svému adresátu musí výzva současně poskytnout dostatečný návod k tomu, jak vytčené vady odstranit.

Těmto požadavkům krajský soud v první ani ve druhé výzvě nedostál.

Již z iniciačního podání stěžovatele je patrné, že jeho vyjadřovací schopnosti jsou omezeny, stěžovatel je právní laik a neovládá ani pravidla českého pravopisu. Nad rámec nedostatků zjištěných krajským soudem Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že stěžovatel si ani není vědom toho, že svá podání musí podepisovat, což rovněž svědčí o jeho velmi nízkém právním povědomí.

Samotná reakce stěžovatele na výzvu soudu k odstranění vad žaloby podle názoru Nejvyššího správního soudu jednoznačně prokazuje, že stěžovatel této výzvě neporozuměl. Výzva totiž vůbec neodpovídala specifikům případu a nereflektovala na individuální charakteristiku stěžovatele, u něhož nebylo možno očekávat, že porozumí uplatněné právní terminologii.

Za dané procesní situace měl krajský soud stěžovatele znovu vyzvat k odstranění vad žaloby a stěžovateli náležitě vysvětlit, co od něj očekává. Krajský soud však druhou výzvou nepřispěl k lepšímu pochopení situace stěžovatelem, naopak spíše věc zkomplikoval, neboť slovní spojení „*v mezích daných žalobními body*“ stěžovatele při jeho velmi nízkém právním povědomí pravděpodobně pouze zmátlo.

Nejvyšší správní soud považuje za podstatné vyzdvihnout, že stěžovatel na každou výzvu soudu reagoval, byť ne podle představ krajského soudu, ale přiměřeně svým možnostem a schopnostem. V takové situaci se odmítnutí žaloby jeví být krokem krajně nespravedlivým, neboť sám stěžovatel mohl požadavkům soudu bez náležitého poučení jen stěží vyhovět.

Krajský soud sice nemohl vědět, že stěžovatel trpí duševní poruchou (tato informace se poprvé objevila až v kasační stížnosti), měl však vzhledem k obsahu jeho podání stěžovatele poučit o tom, že si může požádat o ustanovení zástupce z řad advokátů, který mu bude při odstraňování vad žaloby nápomocen. Rovněž v absenci tohoto poučení spatřuje Nejvyšší správní soud pochybení krajského soudu.

Námitku stěžovatele, že si krajský soud měl posoudit otázku procesní způsobilosti stěžovatele, Nejvyšší správní soud za důvodnou nepovažuje, protože podání stěžovatele možný nedostatek jeho procesní způsobilosti neindikují, svědčí jen o jeho špatném právním povědomí. Úvaha o ustanovení opatrovníka by byla na místě pouze v případě, že by krajský soud věděl o duševní poruše stěžovatele.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že nebyly splněny předpoklady pro odmítnutí žaloby podle § 37 odst. 5 s. ř. s., neboť výzva k odstranění vad žaloby nebyla dostatečně konkrétní

a formulovaná tak, aby právní terminologie neznalému stěžovateli poskytla návod, jak má vytčené vady odstranit.

Nejvyšší správní soud tedy shledal, že napadené usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 2. 2008, č. j. 2 Cad 224/2007 - 10, je nezákonné ve smyslu § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., a proto je podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí. Na krajském soudu nyní bude, aby stěžovatele znovu vyzval k odstranění vad žaloby, včetně nedostatku podpisu podatele, a výzvu v souladu s výše uvedeným formuloval konkrétně a způsobem odpovídajícím individuální charakteristice stěžovatele. Nebude-li stěžovatel v řízení zastoupen advokátem, krajský soud jej současně poučí o možnosti ustanovení zástupce soudem a zváží i otázku jeho procesní způsobilosti.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle ustanovení § 110 odst. 2 s. ř. s. krajský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. června 2008

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu